

SZÓTÁRSZEMLE

Gayer József (főszerk.) (2015): Online Vízügyi szótár

(Global Water Partnership) <http://www.gwpszotar.hu/>

A mai magyar nyomtatott egy-, két- és többnyelvű szótárpiacon körbenézve az tapasztalható, hogy arányait tekintve sokkal kevesebb szakszótár jelenik meg és érhető el, mint köznyelvi szótár, és még inkább igaz ez az online szótárakra. Annak ellenére, hogy az informatikai eszközök nyújtotta lehetőségek megoldást adnak a papíralapú szótáraknál jelentkező korlátokra (helyhiány a szócikken belül és az ebből következő információsűrűség, illetve -veszteség, nyomdai költségek, a bővíthetőség és átdolgozhatóság technikai és gazdasági korlátai stb.), mégsem tapasztalható az online szótárak és terminológiai adatbázisok tömeges megjelenése. Ez nyilván elsősorban a befektetett munka mennyiségével és komplexitásával, valamint a forráshiány és a megtérülés kérdésességével magyarázható. Mindezek ellenére magyar nyelven (akár ingyenesen is) elérhető néhány olyan elektronikus szótár és terminológiai adatbázis, amelyek mind arról tesznek tanúbizonyságot, hogy érdemes és szükséges szakmailag jól megalapozott lexikográfiai forrásokat létrehozni, hiszen ezeket számos területen hasznosítani lehet, legyen ez az oktatás, az idegen nyelvű szakmai kommunikáció vagy akár a szakfordítás.

A fentieket jól szemlélteti az a 2015-ben közzétett magyar–angol *online Vízügyi szótár*, amely a GWP Magyarország Alapítvány gondozásában jelent meg. A jelen recenzió célja a szótár lexikográfiai megközelítésű elemzése, amely magában foglalja a szótár keletkezésének, illetve intézményi háttérének és a szótár szerkezetének bemutatását, valamint olyan észrevételek ismertetését, amely szempontokat nyújthat a további átdolgozáshoz és a bővítéshez. Az elemzésnél a Gaál (2012) által kidolgozott szempontrendszert veszem alapul, amely kimondottan az online szótárak elemzéséhez készült, és magában foglalja a médium adta jellegzetességek figyelembevételét, ugyanakkor a releváns helyeken megtartja a hagyományos, papíralapú szótáraknál kialakult elemzési rendszert (Fóris–Rihmer 2007).

A szótár háttérét tekintve megállapítható, hogy nincs papíralapú előzménye, a szótárt eleve online szótárnak tervezték. Ahogyan arról az *Általános tájékoztató* című részében is olvashatunk, a szótár előkészítő munkálatai a 2013-ban megrendezett Budapesti Víz Világtalálkozó kezdeményezése nyomán indultak, mivel nem állt rendelkezésre sem átfogó, sem korszerű vízgazdálkodási szójegyzék, sem magyar–angol szótár a szakterületen, pedig itt is lépést kellene tartani az elmúlt évtizedekben végbement jelentős szókincsbeli változásokkal. Mindez pedig olyan forrásművek elkészítését és kiadását kívánja, amely utat mutat a változások közötti eligazodásban. Ez

vezetett a 23 szakterületre bontott és számos szakértő közreműködésével elkészített szótár megjelenéséhez.

Gaál besorolása szerint intézmény, szervezet által szerkesztett (Gaál 2012: 229) szótárról van szó, ami azt jelenti, hogy nem kapcsolódik egyik hagyományos szótárkiadóhoz sem. A szótár fő célcsoportját olyan szakértők és az ezeken a területeken tanulmányokat folytató hallgatók alkotják, akik szeretnének tájékozódni az angol nyelvű szakirodalomban, illetve maguk is szeretnének angol nyelven megjelenő munkákat publikálni. Emellett a célkitűzések között szerepel még a nemzetközi szakértői munka elősegítése, ahol – sok más szakterülethez hasonlóan – az angol vált az uralkodó nyelvvé.

A szótár jellegét tekintve (Gaál 2012: 232) valódi online szótárnak tekinthető. Ez azon alapul, hogy a szótár egyedi felépítést követ, amely alapvetően eltér a nyomtatott szótárak hagyományos struktúrájától és elembeli felépítettségétől. A szótár mélyebb vizsgálata azonban azt is megmutatta, hogy a szócikkek felépítettségét, elrendezési szemléletét és a szótár struktúráját tekintve is sokkal inkább terminológiai adatbázisról, mint online szótárról van szó (a terminológiai adatbázis és az online szótárak összehasonlítási szempontjaihoz lásd Sermann–Tamás 2013). Alapvetően azt lehet mondani, hogy az adatbázis kihasználja az online megjelenés nyújtotta lehetőségeket az egyes bejegyzésekre való utalásnál, valamint az összetartozó fogalmak és definíciók összekötésénél. Ha egy olyan terminust tartalmaz a definíció, amely szerepel az adatbázisban, akkor egy link segítségével el lehet érni azt. Ezenkívül néhány olyan link is megtalálható a definíciók között, amelyek nem az adatbázison belülre, hanem egy külső oldalra mutatnak, mint ahogyan az a *Duna Bizottság* bejegyzésben is látható.

A megastruktúrára (Gaál 2012: 234) vonatkozó információkat az *Általános tájékoztató* tartalmazza. Az online vízügyi szótár terminológiai adatbázis jellegét az is mutatja, hogy már a tájékoztatóban tételesen felsorolják az egyes szakterületek szerzőjét vagy szerzőit, ami azonban nemcsak az előszóban történik meg, hanem minden egyes bejegyzésnél is. Másrészről néhány terminus esetén előfordul, hogy nem a bejegyzés első számú szerzője/szerzői adták meg a meghatározást. Ilyenkor a tényleges szerző nevét tüntetik fel, és a *Források* kategória alatt adják meg a rövidített bibliográfiai adatot. Ez a fajta pontos dokumentáltság és a munkafolyamatba bevont szakértői gárda mind alátámasztja az adatbázis megbízhatóságát, amelyet még tovább erősíti az a tény is, hogy a munkálatokba általános és bizonyos doménekhez szaklektorokat is alkalmaztak, valamint az adatbázist nyelvi lektor is ellenőrizte. Ez utóbbiak esetén sajnos arra nem tér ki az *Általános tájékoztató*, hogy a szakmai-nyelvi lektorálás csak a magyar terminusokat és definíciókat érinti, vagy kiterjed-e az angol nyelvű ekvivalensekre is.

Az *Általános tájékoztató* szerint az adatbázis jelenleg 3000 terminust tartalmaz, a terminusok konkrét száma azonban ténylegesen 3548. A feldolgozott anyag mennyiségének és minőségének javítására is ígéretet tett a szerkesztő: további munkálatként a folyamatos lektorálást, a szerkesztési egységesítést (amely ilyen nagyszámú szerzői csapat esetén szükséges), a terminusállomány bővítését, valamint a bibliográfiai adatok kiegészítését tűzte ki célul. Ezekben a folyamatokban, javaslatok formájában, bárki részt vehet.

Gaál (2012: 235) a megastruktúrával kapcsolatos elemzés részének tekinti a szerzői jogi/adatvédelmi információkat is. Ennek az adatbázis teljes mértékben eleget tesz, kivévelt ez alól a bibliográfiai adatok képeznek. Általánosságban elmondható, hogy az egyes bejegyzéseknél, valamint az ábránál csak rövidített adatokat jelölnek meg (szerző, évszám), ugyanakkor az oldalon sehol sem található a teljes bibliográfiai jegyzék. Ez egy nyilvánosan megjelenő adatbázis esetén fontos lenne, hiszen további tájékoztatásul szolgálna az érdeklődők számára, és egyúttal az adatbázisban szereplő domének további vizsgálatához is jó szakirodalmi alapul szolgálhatna. Ennek pótlását a szerkesztő a későbbiekre ígéri.

A megastruktúra elemzésénél fontos szempont a felhasználót segítő útmutató/súgó is (Gaál 2012: 236). Az online vízügyi szótár elsősorban a szótár szerkesztési elveire, valamint a doménbe sorolásra vonatkozóan ad magyarázatot. A keresésre és egyéb technikai tudnivalókra vonatkozóan nem található információ. Ami az egyes terminusok szakterületekhez való rendelését illeti, az *Általános tájékoztató* szerint odasorolták az adott terminust, ahol azt a leggyakrabban használják. Ez természetesen nem egyezik a terminológiai adatbázisoknál esetén alkalmazott bevett gyakorlattal: ebben az esetben érdemes lenne külön bejegyzést felvenni ugyanazon terminusokra, külön doménmegjelöléssel. Egy másik itt említett szempont a szinonimák kezelése. Amennyiben összetett szóról van szó, akkor az elő- vagy utótagot leahagyják, ahogy tették az *állandó vízborítású tározótó* 'wet pond/basin' angol nyelvű ekvivalensének megadásánál is. Ez a fajta helytakarékoság egy online adatbázis esetén nem indokolt. A másik szempont a kereshetőség befolyásolása: ebben a konkrét esetben a *wet basin* keresőszóra nem ad találatot az oldal. A kissé következtelen szerkesztési elv itt is megjelenik: bár más bejegyzéseknél van külön szinonima adatmező, ebben az esetben mégis egyetlen bejegyzésben adták meg a szinonimát is.

Az *Általános tájékoztató* használatra vonatkozó következő megjegyzése a tildére vonatkozik. Ezt a klasszikus lexikográfiai típusú művekhez hasonlóan a definícióban szereplő címszó helyettesítésre használják. A nyomtatott művek esetén ennek is leginkább a helytakarékoság a fő funkciója.

 gereb <i>[általános kifejezések]</i>	 trash rack <i>[general terms]</i>
Definíció: Vízépítési műtárgyak átfolyási szelvényébe épített, párhuzamos rudakból (pálcákból) készített fésű- vagy rács-szerű szerkezet. Feladata a műtárgyakban levő gépi berendezések úszó tárgyaktól való védelme, a vízi élőlények kímélése és a vízben tartózkodó emberek életvédelme. A ~ lehet rögzített vagy kiemelhető, kézi és gépi tisztítású. A ~ -pálcák közötti távolság szerint megkülönböztethető: védő-, durva-, és finom gereb. Szennyvíztisztító telepeken és halgazdaságokban a ~ -et <i>rácsnak</i> is nevezik.	angol szinonimák: screen
Nincs forrásmegjelölés.	Szerkesztő/szerző: Szilávik Lajos

1. ábra. A gereb szócikk

A tilde használata online adatbázis esetén elveszti gyakorlati funkcióját. Egyrészt rossz hatással van a keresetőségre, hiszen a fenti példában esély sincs arra, hogy a felhasználó rá tudjon keresni a *gerebpálca* szóra (lásd 1. ábra). A tildehasználat az egyes bejegyzések között változó: nem minden szerző használja, ezért csak elvétve, konkrét szerzőknél található meg. Ez is a szerkesztési elvek egységességének hiányát mutatja.

A szerkezeti elemzési szempontok következő csoportja a makrostruktúra (Gaál 2012: 237), amely a nyomtatott szótárak esetén a szócikkek egymáshoz való viszonyát vizsgálja. Erről az előbbieken már volt szó röviden, azonban az online szótárak/adatbázisok esetén fontos szempont még a keresés módja is. Az *online Vízügyi szótár onomasziológiai* ('fogalomalapú') (Fóris 2005) nézőpontját a keresési találatok rendezése is támogatja. A lapozgató keresés során nem a teljes terminusállományban lehet alfabetikus rendben keresni, hanem csakis doménre lebontva, ebből az következik, hogy a fogalomból való kiindulás fontos alapelv az adatbázis felépítésénél. Az egyes tárgykörökön belül megjelenő terminusok természetesen már ábécérendbe rendezettek. A lapozgató keresés nyelvi hiányossága, hogy ezt csak magyar nyelven lehet megtenni, aminek már a korábban említett indoka lehet.

A *vízgazdaságtan* domén listájánál látható, hogy azoknál a terminusoknál, ahol idézőjelet használtak a szó elején, a rendezőprogram automatikusan a lista elejére teszi őket. Itt egyrészt felmerül annak kérdése, hogy pl. a „*Benchmark*” *árazás* címszó esetén miért kellett a *benchmark* szót idézőjelbe tenni, illetve nagybetűvel írni, valamint helyesírási pontatlansággént felmerül még a nem megfelelő idézőjel-használat is (lásd 2. ábra).

The screenshot shows a search interface with a search bar and several logos. Below the search bar, the results for 'vízgazdaságtan' are displayed as a list of terms, each starting with a double quotation mark. The terms are:

- "Benchmark" árazás
- "Benchmark" cég
- "összetétel" gazdaságosság
- "PPP" beruházás
- ágazati teljesítmény összehasonlítás
- alaplíj
- állandó költségek
- általános támogatás
- alternatív költség
- aránytalan költség
- árnyékár
- ársapka alapú szabályozás

2. ábra. A vízgazdaságtan domén címszavai betűrendben

Hasonló anomália jelentkezik azoknál a terminusoknál is, amelyek esetén zárójellel kezdődik a terminus. Az *Általános tájékoztató* szerint az idézőjelnek elsősorban magyarázó funkciója van, és nem meghatározó a címszó-összetételben. Ennek használatát mindenképpen el kell választani a címszótól, és külön adatkategóriában (pl.

Megjegyzések) kellene feltüntetni a használatra vonatkozó bármilyen kiegészítést vagy magyarázatot.

Visszatérve a keresésre, az adatbázisban kizárólag szabadszavas keresés lehetséges. Ez azt jelenti, hogy a felhasználó által megadott keresőszó bárhol megjelenhet a bejegyzésben: akár terminusként, akár a definícióban, akár a források között. Ez egyrészt nagyban megnehezíti a pontos keresést, másrészt a felhasználónak több irreleváns találatot is át kell olvasnia, hogy megtalálja az általa keresett információt. A keresés további jellemzője még, hogy nem lehet részletes keresést végrehajtani, tehát nem lehet pl. csak egyetlen doménen belül keresni. Az előbbiekből adódik, hogy a kereséskor operátorokat sem lehet használni, illetve a szótöredék-keresés is karakter szinten lehet eredményes. Ami az angol nyelvű kereséseket illeti, az oldal ad találatot az angol keresőszavakra is, de a kiadott doménlista magyar nyelvű, tehát egy magyarul nem tudó számára megnehezíti a tájékozódást, és nem használható angol–magyar szótárként.

A makrostruktúra elemzésének következő szempontja a közölt anyag jellege. Az *online Vízügyi szótár* alapvetően szöveges információkat tartalmaz, azonban a fogalmak és definíciók megértéséhez számos ábrát is szerepeltet, amelynek külön adatkategóriája van. Az illusztrációk főleg a műszaki, a matematikai/fizikai és a geológiai doménen belül bizonyulnak hasznos szemléltető eszköznek. Számos folyamatábrát is megadnak illusztrációként, amelyek segítik a fogalmak jelentésének megértését. Néhány esetben előfordul, hogy az ábrát nem egészíti ki semmilyen plusz információ, ilyen például az *allogén beszivárgás* adatlapjához tartozó ábra. Ez a szakemberek számára nyilvánvalóan érthető, azonban e példa esetén is lehetőség lenne további terminusok (hiponimák, 'alárendelt fogalmak') felvételére, és összekötésére a fő terminussal (hiperonimával, 'a felettes fogalommal'). A klasszikus illusztrációk mellett néhány konkrét képletről vagy számítási állandóról szóló terminus is megtalálható az adatbázisban. Számos esetben a képlethez tartozó magyarázat a definíció részét képezi. Ami az illusztrációk nyelvét illeti, sok esetben csak magyar vagy csak angol nyelvű illusztrációval lehet találkozni.

A mega- és makrostruktúra vizsgálata után a következő a mikrostruktúráé. Az egyes bejegyzések felépítése a következő: magyar terminus, angol terminus, magyar domén, angol domén, magyar szinonima (ha van), angol szinonima (ha van), definíció, forrás (ha van), szerkesztő/szerző, ábra (ha van). Ezen információk megjelenítése az egyes bejegyzésekben egyszerű, más online szótárakkal összevetve nincs lehetőség bizonyos adatkategóriák elrejtésére, amire azért sincs szükség, mert az információk rendezettek és jól áttekinthetők. A bejegyzéseken szereplő adatkategóriákra alapvetően jellemző, hogy nem teljes a feltöltöttségük, illetve sok esetben az egyes kategóriák határai is összecsúsznak.

Az *online Vízügyi szótár* terminológiai adatbázis jellegét tovább erősíti az is, hogy az egyes terminusok több ortográfiai szóból is állhatnak, ami a klasszikus szótárak esetén nem bevett szerkesztési eljárás. A doménorientáltság mellett ez a jelenség is a fogalomközpontú szemléletet tükrözi, annak ellenére, hogy a szerkesztők ezt nem hangsúlyozzák ki külön.

A szinonimák kezelése is pontosításra szorul. Jó példa erre a fent említett *gereb* terminus (2. ábra), amelynek meghatározása az alábbi megjegyzést tartalmazza: „Szennyvíztisztító telepeken és halgazdaságokban a ~ -et [gerebet] rácsnak is nevezik.” Itt is tetten érhető az adatkategóriák átfedése, hiszen annak ellenére, hogy a meghatározás szinonimát tartalmaz, az nem került feltüntetésre az erre kialakított adatmezőben. A szinonimakezelés általános elvei is kérdésesek: „A szinonimák megadása kétféleképpen történt. A jelentősebb mértékben eltérő szinonimák külön jelennek meg, pl. az árvízvédelmi töltés esetén a *dike* alatti angol szinonimák: *levee*, *embankment*.” Egy jól szerkesztett adatbázis esetén szükséges lenne a szinonimák közötti jelentésbeli vagy használati sajátosságok rögzítésére. Számos esetben sem az angol terminusnál, sem a szinonimáknál nem kapunk információt arra vonatkozóan, hogy az adott terminust pl. a brit vagy az amerikai angolban használják inkább. A szinonimák jelentésárnyalatai feltárásának egyik jó módja lenne a kontextusra vonatkozó információk megadása.

Ha az online vízügyi szótárat terminológiai adatbázisnak tekintjük, akkor a fogalom elsődlegességével kell számolnunk, ennek egyik kulcsa pedig a definíciók rendezettsége (Sermann–Tamás 2013: 451). Más kategóriákhoz hasonlóan itt is érződik, hogy az adatbázison sok szakértő dolgozott, akik más-más szempontot követtek a definíció megadásakor. A definíciók fajtái nagy szórást mutatnak, és inkább a szerzők egyéni ízlését tükrözik, nemcsak tartalmi értelemben, de a lexikográfiai apparátus használatát illetően is (lásd pl. a tildehasználat). Ezt a változatosságot és sok esetben következtelenséget is az egységes szerkesztési elvek be nem tartásával lehet magyarázni. Számos meghatározás a klasszikus definíció kategóriájába tartozik, amelyek esetén a tömörségre törekedtek (3. ábra).

 <p>meder vízszállító képessége [általános kifejezések]</p>	 <p>channel capacity [general terms]</p>
<p>Definíció: A mederben szállítható legnagyobb vízhozam, amely mellett a víz a partélek magasságát nem haladja meg.</p>	
<p>Nincs forrásmegjelölés.</p>	<p>Szerkesztő/szerző: VÍZITERV Consult Kft.</p>

3. ábra. Klasszikus definíció

Más definíciók viszont sokkal több magyarázatot tartalmaznak, enciklopédikus jellegűek (4. ábra).

 időjárás <i>[általános kifejezések]</i>	 weather <i>[general terms]</i>
<p>Definíció: A légkör pillanatnyi állapota, és állapotának időbeni alakulása valamely adott térségben. Más megfogalmazás szerint a légkör fizikai tulajdonságainak és folyamatainak egy adott helyen rövidebb időszak (néhány órától néhány napig) során a környezettel és egymással is kölcsönhatásban álló rendszere. Az időjárást és változását műszeres megfigyelések nélkül is észleljük, tudományos leírására a fizikai állapotváltozók (légköri nyomás, szél, hőmérséklet, légnedvesség, csapadék) észlelései szolgálnak.</p>	
<p>Forrás: Péczely, 1981</p>	<p>Szerkesztő/szerző: Nováky Béla</p>

4. ábra. Enciklopédikus definíció

A 4. ábrán látható definícióban az első mondat a valódi definíció. A meghatározás többi részét talán inkább egy külön adatmezőbe kellene felvenni, hiszen ez inkább magyarázatul szolgál, és nem tartozik szorosan a fogalom meghatározásához.

Néhány esetben előfordul az is, hogy egy definícióba egy másik fogalom meghatározása is beleszúszik (5. ábra).

 jégtörés <i>[általános kifejezések]</i>	 ice breaking <i>[general terms]</i>
<p>Definíció: A jégtörő hajók munkája. Hagyományos a ~ a jégtörő hajó hullámkeltésével, a jégmezőre ráfutásával. Hatékonyabb a döngölés, amit a jégtörő hajókra szerelt excentrikus súlyok forgatásával a hajók bólogató, oldalazó mozgása idéz elő.</p>	
<p>Nincs forrásmegjelölés.</p>	<p>Szerkesztő/szerző: Szlávik Lajos</p>

5. ábra. Több definíció egyetlen szócikkben

Ebben az esetben a második mondat már a *döngölés* definícióját adja meg, amely nem tartozik szorosan a *jégtörés* terminushoz. Ennek ellenére az adatbázisban nem szerepel külön a *döngölés* terminus. Ehhez hasonlóan más bejegyzések esetén is megfigyelhető, hogy a definícióból adódna, hogy bizonyos terminusokat külön bejegyzésbe vegyennek fel (6. ábra).

 jégzajlás <i>[általános kifejezések]</i>	 ice drift <i>[general terms]</i>
Definíció: A jégtáblák úszása-mozgása a folyók, tavak felszínén. Elsődleges ~: a lehűlés időszakában keletkező jégtáblák megjelenése, úszása a folyó beállásáig. Másodlagos ~: az olvadáskor meginduló áradással megbontott jégtakaróról leváló - felszakadt - jégtáblák úszása.	angol szinonimák: drifting of ice ice run
Nincs forrásmegjelölés.	Szerkesztő/szerző: Szlávik Lajos

6. ábra. Jégzajlás szócikk

A *jégzajlás* terminus definíciója tartalmazza a terminus két hiponimáját (*elsődleges jégzajlás*, *másodlagos jégzajlás* – ez pedig szintén a fogalomközpontú szemléletet tükrözi), ezek mégsem szerepelnek külön bejegyzésként. Ennek elmulasztása, valamint az alá- és fölérendeltségi viszonyok ábrázolásának a hiánya az egyik akadályozó tényező abban, hogy a szótárból valódi értelemben vett terminológiai adatbázis legyen. Található persze olyan bejegyzés is, amely a hierarchiaviszonyokat már szépen szemlélteti, és a hiperhivatkozásokat kihasználva biztosítja a kapcsolatot a bejegyzések között (7. ábra).

 torkolat <i>[általános kifejezések]</i>	 (river) mouth <i>[general terms]</i>
Definíció: A vízfolyások, folyók, csatornák beömlési helye a befogadóba. Ha a folyó befogadója a tenger, és ennek árapályos mozgása nem elég erős, hogy a folyó által szállított hordalékot a mélyebb tengerrészbe szállítsa, deltatorokolat keletkezik. Ez nem egyéb, mint óriás méretű hordalékkúp, melyen a folyó ágakra szakadva ömlik a tengerbe. A nagy árapálymozgású tengereken, ahol a tengervíz mélyen behatol a folyóba és a hordalékot kimossa, keletkezik a tölcsértorkolat. A delta- és tölcsértorkolat között átmenet a lagúnás torkolat, ahol a hordalékkúp nem összefüggő, hanem szigetek, félszigetek formájában helyezkedik el. A kisebb folyónak nagyobb folyóba való beömlésénél a ~ hasonló jellegzetességei kisebb mértékűek, és a két folyó vízállásától függően változhatnak is.	Szerkesztő/szerző: Gayer József
Forrás:	Vízgazdálkodási Lexikon, 1970

7. ábra. Torkolat szócikk

Más kategóriák átfedéséhez hasonlóan e domén esetén is megfigyelhető a következetlen osztályozás. Jó példa erre a *Belgrádi Egyezmény* terminus. Annak ellenére, hogy létezik különálló, *intézményi rendszer*, *jogalkotás* nevű domén is, ez a terminus inkább a *hajózás* domén alá került. Az *Általános tájékoztatóban* említett gyakorisági elvet áthidalandó, érdemes lenne a több doménhez tartozó terminusokat több domén alá besorolni, így akár a fogalmi rendszerek érintkezési pontja is jobban megjeleníthető lenne.

Az *online Vízügyi szótár* szakmai értéke vitathatatlan. Mégis, hadd fogalmazzak meg az esetleges továbbfejlesztés számára néhány javaslatot. Érdemes lenne a szerkesztési elveket még alaposabban kidolgozni, ezeket pedig pontosan és következetesen betartani. Az anyag jelen állapotában kiváló alapot nyújthat egy összetett terminológiai adatbázis elkészítéséhez, hiszen már most is meghatározó benne ez az irányultság, még akkor is, ha a szerkesztés során nem ezt tartották elsősorban szem előtt. Jelenleg leginkább egy még következtelenül szerkesztett terminológiai adatbázisra hasonlít, ezt bizonyítja a fogalomalapú megjelenítési mód, a doméncentrikus szemlélet, valamint a meglévő adatkategóriák viszonylagos formai egységessége. A továbbfejlesztés során érdemes volna további adatmezőket meghatározni, valamint a már kidolgozott szócikkeket újra átnézni, és az egyetlen mezőbe sűrített információkat szétválasztani, ha szükséges, új bejegyzés formájában. Így egyrészt következetesebb lenne, hogy egy bizonyos adatmezőbe mi kerül, másrészt pedig bővülne az adatbázis címszóállománya. A legnagyobb munkát a definíciók stílusának és a meghatározás módszerének egységesítése jelentené. Mindenképpen szükség lenne még egy, a fogalmak hierarchikus viszonyát megjelenítő adatmezőre, valamint az esetleges rövidítéseket tartalmazó adatmező felvételére is. A metaadatok között nemcsak a szerzőt érdemes rögzíteni, hanem a bejegyzés időpontját is, így nyomon lehetne követni, hogy mikor és milyen mértékben frissül az adatbázis. Emellett érdemes volna egységesíteni a bibliográfiai adatokat is, illetve összeállítani a kidolgozáskor használt teljes bibliográfiai jegyzéket. Formailag is jó volna egységesíteni a terminusokat: az idézőjeleket, és zárójeleket el kellene hagyni a címszavakból, mert nehezíti a kereshetőséget, másrészt az így megjelölt információkat más adatmezőben lehetne feltüntetni. Technikai szempontból fontos lenne, hogy az adatbázis egy valódi háttéradatbázisból legyen elérhető: ez nagyban megkönnyítené a karbantartást és a frissítést, valamint lehetővé tenné a különböző szűrők szerinti részletes lekérdezést is. A másik technikai szempont pedig az angol nyelvű elérhetőség lenne (beleértve az angol definíciók megadását is, habár ez már egy nagyobb munka része lenne), lehetővé téve a nem magyar anyanyelvűek tájékozódását is. – És nem utolsósorban, a hivatkozások megkönnyítése miatt, jó volna a szótár bibliográfiai adatait valahol pontosan megadni (főszerkesztő, szerzők, cím, kiadó, kiadás helye, DOI-azonosító).

Összefoglalva a fentieket, azt lehet mondani, hogy az *online Vízügyi szótár* rendkívül biztos alapokon álló, hiánypóoló mű, egy olyan szakmai összefogás eredménye, amely példaértékű lehet a hasonló méretű és komplexitású jövőbeli munkák számára.

Somogyi Zoltán

IRODALOM

- Fóris Ágota (2005): *Hat terminológia lecke*. Pécs: Lexikográfia Kiadó.
- Fóris Ágota – Rihmer Zoltán (2007): A szótárak minősítési kritériumairól. *Fordítástudomány* 9/1, 109–113.
- Gaál Péter (2012): Szempontrendszer online szótárak minősítéséhez. *Magyar Terminológia* 5/2, 225–250.
- Sermann Eszter – Tamás Dóra (2013): Elektronikus szótár vagy terminológiai adatbázis? In: Tóth Szergej (szerk.): *Társadalmi változások – nyelvi változások. Alkalmazott nyelvészeti kutatások a Kárpát-medencében. A XXII. MANYE Kongresszus előadásai. Szeged, 2012. április 12–14.* (A MANYE Kongresszusok előadásai 9.) MANYE – Szegedi Egyetemi Kiadó Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Budapest–Szeged. 450–454. [ISSN 1786-545X, ISBN 978-963-9927-62-9 (nyomtatott), ISBN 978-963-9927-63-6 (elektronikus)] <http://mek.oszk.hu/11700/11730/>

Források

- Gayer József (főszerk., 2015): *Online Vízügyi szótár* (Global Water Partnership). <http://www.gwpszotar.hu/> (2017.10.11.)
- Általános tájékoztató. <http://www.gwpszotar.hu/altalanos-tajekoztato> (2017.10.11.)